

УДК 631.14:001.76

Речка К.М.
ст.викладач, к.е.н.

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті визначено та обґрунтовано необхідність розвитку аграрних підприємств на основі використання інноваційних технологій у провідних галузях аграрних підприємств.

Аннотация. В статье определено и обосновано необходимость развития аграрных предприятий на основе использования инновационных технологий в ведущих отраслях аграрных предприятий.

Summary. The article certainly and grounded necessity of development of agrarian enterprises on the basis of the use of innovative technologies in leading industries of agrarian enterprises.

Presently helpless to produce most domestic agrarian enterprises high-quality and competitive products. Therefore a sharp necessity appears for to change direction of present public policy on high-efficiency innovative. But the innovative model of development can result in a complete economic effect only on condition of technological update of resource base and structural re-erecting of agrarian sphere of economy.

It foresees transference of accent from traditional scientific and technical decisions on the use on principle of new progressive technologies which substantially must influence on the processes of socio-economic development of the developed countries of the world. That agrarian sphere on the whole, development of rural locality in particular.

Постановка проблеми. Велика увага, що приділяється сьогодні аграрному виробництву в Україні зумовлена незамінністю продукції сільського господарства та продовольства в життєдіяльності людини і суспільства та його особливою соціальною значимістю. У сучасному глобалізованому світі місце та роль України залежить від її здатності ефективно реалізовувати свої об'єктивні переваги природно-ресурсного потенціалу у світовому розподілі праці та у міжнародній конкурентній боротьбі, забезпечивши участь у вирішенні світових продовольчої, енергетичної та екологічної проблем взаємовигідних партнерських відносин.

Аналіз останніх досліджень. Питання інноваційної діяльності, її ресурсного забезпечення, а також інноваційної активності товаровиробників досліджували такі вчені, як А.Ф. Бондаренко, А.Н. Бузні, М.І. Кісіль, О.В. Крисальний, М.Ф. Кропивко, О.А. Лапко, М.І. Лобанов, П.М. Музика, П.Т. Саблук, М.А. Садиков, С.В. Шолудченко, Г.І. Андрєєв, С.Д. Ільєнкова, В. Дергачов, Г.А. Романенко, Л.М. Хогберг, Р.А. Фатхутдінов та інші.

Мета статті. Метою цієї статті є аналіз стану та тенденцій інноваційної діяльності аграрних підприємств, визначення елементного складу мотиваційних механізмів активізації інноваційного процесу в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу. Основою розширеного відтворення аграрного виробництва на інтенсивно-інноваційних засадах, є науково-технічний прогрес, складовими якого є: інтеграція науки та виробництва, новітні технології, високий рівень кадрового потенціалу. Багатоукладність економіки та розвиток способів господарювання на засадах приватної власності викликає необхідність удосконалення системи науково-технічного прогресу у сфері АПК. Без впровадження його досягнень неможливо підвищити прибутковість і конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції та забезпечити економічну ефективність аграрного сектора економіки. Наголосимо, що на сьогодні сільське господарство України у 8-10 разів у техніко-технологічному оснащенні, відстає від країн ЄС.

На сучасному етапі розвитку останнього науково-технічний прогрес має бути спрямований на здійснення комплексу заходів по розвитку фундаментальних та прикладних наукових досліджень, проектно-конструкторських розробок, які б сприяли підвищенню родючості ґрунтів, інтенсифікації землеробства, тваринництва, виведенню високопродуктивних сортів рослин та порід тварин, вдосконаленню технологій й форм організації праці.

Нині більшість вітчизняних агропідприємств неспроможні виробляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію. Тому

постає гостра необхідність у переорієнтації наявної державної політики на високоефективну інноваційну. Але інноваційна модель розвитку може привести до повного економічного ефекту лише за умови технологічного оновлення ресурсної бази та структурної перебудови аграрної сфери економіки. Вона передбачає перенесення акценту з традиційних науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, які істотно мають вплинути на процеси соціально-економічного розвитку розвинутих країн світу. Тобто аграрної сфери у цілому, розвиток сільської місцевості зокрема.

Саме тому, широке застосування інновацій являється найбільш дієвим та ефективним варіантом вирішення гострих соціально-економічних проблем сільського господарства, що пов'язані з пошуком механізмів підвищення економічних показників діяльності аграрного виробництва та забезпечення населення високоякісною сільськогосподарською продукцією.

Сільське господарство в Україні є пріоритетною галуззю. В сучасних умовах розвитку сільського господарства України освоєння закінчених науково-технічних розробок складає дуже низький процент до загальної кількості створених інновацій і не завжди відповідає вимогам сільськогосподарського виробництва. Розвиток інноваційної діяльності, а особливо впровадження її результатів, в АПК являє собою розробку раціональної структури інноваційного процесу, що повинна повністю бути адаптованою до регіональних умов виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Інноваційний процес в АПК – це постійний, безперервний процес перетворення окремих технічних, технологічних та організаційно-економічних ідей і наукових варіантів вирішення певного практичного завдання з метою переходу галузей та підприємств АПК на якісно новий рівень виробничого процесу. На здатність підтримувати інноваційну діяльність в АПК впливає велика кількість факторів: особливості природно-економічних умов господарювання, стан організаційно-виробничого механізму, рівень готовності господарств до впровадження

інновацій, засоби стимулювання досягнень науки та їх впровадження на практиці та регіональні відмінності суб'єктів господарювання [1, с. 88].

Інноваційна діяльність здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу, яка включає: випуск та розповсюдження принципово нових видів техніки та технологій, прогресивні міжгалузеві структурні перетворення, реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у становищі виробничих потужностей, розробку та впровадження нових, ресурсозберігаючих технологій, що призначені для поліпшення соціального та екологічного стану. На сучасному етапі економічного розвитку міжнародне науково-технічне співробітництво сприяє прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, зростанню інтенсивності у взаємовідносинах між економіками країн.

Постійно зростаюча роль інноваційного чинника і пов'язані з цим наміри отримати, в прийнятні терміни, очікуваний економічний ефект не дають змоги розраховувати на наявну ситуацію, що склалася в АПК із впровадженням в практичне використання новітніх наукових розробок і їх масовим використанням. Для того щоб інноваційний розвиток АПК відповідав своєму призначенню і приносив очікувані результати, необхідне усестороннє та повноцінне забезпечення, що дозволить змінити наявний інертний і навіть регресійний характер даного процесу. І це повинно стосуватися всіх напрямів забезпечення активного та ефективного інноваційного розвитку АПК.

Інноваційний процес в аграрній сфері детермінується як специфікою самого сільськогосподарського виробництва, так і сутнісною природою інноваційної діяльності, яка в основному пов'язана з завершальним етапом інноваційного процесу – освоєнням інновацій. Це передбачає як визначення джерел фінансування для освоєння інновацій, так і формування відповідного організаційно-економічного механізму впровадження інновацій товаровиробником. Інноваційна

діяльність в сільському господарстві детермінується такими факторами: різноманітністю видів сільськогосподарської продукції та відмінностями в технологіях їх виробництва; значною диференціацією за регіонами та технологічною залежністю виробництва від природних умов; відокремленістю виробників від наукових установ, де створюються новації; не достатньою розробленістю організаційно-економічних механізмів трансформації новацій в інновації; різноманітним організаційним формам сільськогосподарської діяльності з різними економічними основами функціонування і джерелами фінансування та різними масштабами функціонування.

Основним продуцентом новацій для сільського господарства сьогодні є мережа науково-дослідних інститутів і Міністерства аграрної політики та продовольства України. Найбільш поширеними новаціями є: нові сорти та гібриди рослин і породи тварин, штами мікроорганізмів, марки та модифікації сільськогосподарської техніки, технології, хімічні та біологічні препарати економічні розробки [3, с. 113]. Науково-дослідні установи висувують на перший план питання організації оперативного трансферу інновацій сільгоспвиробникам. Розробка значної частки агроінновацій має регіональний характер, оскільки характеристики об'єкта мають відповідати особливостям природних та кліматичних умов. Етап поширення інновацій реалізують переважно органи управління АПК разом з розробниками нововведень. На цьому етапі ключового значення набувають кадрова складова та менеджмент і інформаційне забезпечення. Відтворення новацій у сільському господарстві здійснюють насінницькі господарства (виращування елітного та репродукційного насіння нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур); племінні заводи (розведення чистих порід них ліній тварин); машинобудівні підприємства (серійний випуск нової техніки); біологічні фабрики (випуск вакцин тощо). Зазвичай вважається, що на етапі створення інновацій держава повинна повністю забезпечити фінансування фундаментальних досліджень, а прикладні проекти, орієнтовані на конкретні запити ринку, можуть фінансу-

ватися як за рахунок державних, так і приватних джерел.

Впровадження розробок у виробництво, або перетворення новацій в інновації здійснюється за ініціативою суб'єктів підприємницької діяльності з метою досягнення комерційних вигід. Умовою отримання прибутку – є конкурентна перевага, а для інноваційного підприємства – монополія новатора. В Україні значні вкладення в науково-дослідні розробки і модернізацію капіталу в сільському господарстві здійснюються лише обмеженою кількістю великих підприємств. Наявний інвестиційний дефіцит зумовлений згоранням державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств, відсутністю розвиненої фінансово-кредитної інфраструктури, низькою інвестиційною привабливістю окремих сегментів аграрної сфери. Крім того, загальносвітова тенденція економічного регулювання агропромислового виробництва полягає в наданні значних дотацій вітчизняним товаровиробникам, що захищає ринок продовольства від експансії іноземних виробників сільськогосподарської продукції. До цього слід додати зміну домінант державної аграрної політики, зумовленої вступом України до СОТ, перманентним збільшенням диспаритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, високим рівнем зношення матеріально-технічної бази аграрного виробництва тощо [1, с. 71].

Висновки. Інноваційна модель розвитку, в умовах глобалізації, не може принести повного економічного ефекту лише за допомогою технологічного оновлення ресурсної бази та структурної перебудови економіки. Вона передбачає перенесення акценту з традиційних науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, які мають вирішальний вплив на процеси соціально-економічного розвитку розвинутих країн світу.

Саме тому, широке застосування інновацій являється найбільш дієвим та ефективним варіантом вирішення гострих соціально-економічних проблем АПК, що пов'язані з пошуком механізмів підвищення економічних показників діяльності сільськогосподарських господарств та забезпечення населення високоякісною сільськогосподарсь-

кою продукцією. Інноваційний розвиток АПК означає його якісне реформування, що базується на зростанні виробничих показників із одночасним удосконаленням соціально-економічного механізму сільського господарства, а також взаємопов'язаних з ним галузей. Даний процес повинен забезпечува-

тися постійним використанням більш досконалих технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, нових сортів культур рослин та порід тварин, прогресивних моделей соціально-економічного розвитку, сучасних моделей інформаційних технологій.

Список використаної літератури:

1. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України / О.І. Дацій // Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 65–76.
2. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. - Тернопіль: Вид-во "Економічна думка", 2003. - 326 с.
3. Шпикуляк О.Г. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності / О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 109–116.